

Rola sterowania ryzykiem kredytowym w zarządzaniu portfelami kredytowymi w polskim sektorze bankowym

Jerzy Gwizdała*

Streszczenie: *Cel* – W artykule przedstawiono wyniki badań stanowiące wstęp do wypracowania nowej procedury sterowania ryzykiem kredytowym w bankach komercyjnych. Przedstawiono metody działania wobec ryzyka, oparte na technikach transferu i limitowania ryzyka pojedynczych kredytów oraz rozproszenia i limitowania portfela kredytowego.

Metodologia badania – Opisane wyniki badań mają charakter cząstkowy i stanowią fragment szerszych badań prowadzonych przez autora w tym przedmiocie. Jako podstawowe metody analizy i formułowania wniosków przyjęto dedukcję oraz indukcję.

Wynik – Banki, wybierając strategię sterowania ryzykiem, decydują się na takie decyzje, które dają możliwość efektywnego zarządzania ryzykiem w działalności kredytowej.

Oryginalność/wartość – Wybór instrumentów sterowania ryzykiem został dokonany wybiórczo spośród 30 analizowanych wskaźników finansowych.

Słowa kluczowe: sterowanie ryzykiem, portfel kredytowy, instrumenty

Wprowadzenie

We współczesnych systemach bankowych zarządzanie ryzykiem kredytowym należy do podstawowych zadań banku. Właściwe zarządzanie ryzykiem ma bezpośrednio wpływ na jakość portfela kredytów, wyniki ekonomiczne danego banku oraz jego stabilność.

Działalność banku w zakresie zarządzania ryzykiem jest ujęta w czterech fundamentalnych zasadach GARP (*Generally Accepted Risk Principles* – ogólnie przyjęte zasady zarządzania ryzykiem), które stanowią wzorzec postępowania w tym zakresie (Wiatr 2008: 51):

- zarządzanie ryzykiem powinno być stosowane na najwyższym poziomie decyzyjnym – rady nadzorczej i zarządu,
- zarządzanie ryzykiem obejmuje wszystkie typy i kategorie ryzyka: kredytowe, rynkowe, operacyjne, prawne i utraty reputacji,
- integralnymi składnikami systemu zarządzania ryzykiem, spełniającymi funkcje pomocnicze pozostają: departament kontroli wewnętrznej, księgowości, audytu wewnętrznego, sprawozdawczości, zarządzania kadrami i informatyki,

* prof. UG, dr hab. Jerzy Gwizdała, Katedra Finansów Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, ul. Armii Krajowej 101, 81-824 Sopot, e-mail: jgwizdala1@wp.pl.

- jasno sprecyzowane cele i strategię zarządzania powinny być wdrożone za pośrednictwem przyjętego systemu procedur i mechanizmów kontrolnych. Zasady te znalazły swoje zastosowanie w znowelizowanym w 2007 r. prawie bankowym, w działach dotyczących systemu zarządzania, jego podstawowych elementów oraz zakresu i zadań w poszczególnych obszarach działalności banku.

GARP został opracowany przez firmę doradcą PricewaterhouseCoopers w postaci zbioru 89 zasad.

Ryzyko kredytowe towarzyszy bieżącej działalności banku i odnosi się ono zawsze do przyszłych zdarzeń, a szacowanie ryzyka jest projekcją w przyszłość. Natomiast proces zarządzania ryzykiem uwzględnia także ryzyko utracenia korzyści związanych z pojawiającymi się szansami, których bank może nie wykorzystać.

Celem artykułu jest przedstawienie roli instrumentów sterowania ryzykiem kredytowym w zarządzaniu portfelami kredytowymi w polskim sektorze bankowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym – zarówno w ujęciu instytucjonalnym, jak i funkcjonalnym – to wielce złożony proces polegający na podejmowaniu wielu wzajemnie powiązanych czynności i decyzji, które zmierzają do realizacji celów działalności kredytowej.

Pomimo różnic w zakresie wielkości banków, odmienności świadczonych usług, spotykamy się w bankach z podobnymi problemami kredytowymi, wymagającymi ciągłego i cyklicznego rozwiązywania. Wokół rozwiązywania tych wciąż pojawiających się problemów wykształciły się zbiory typowych, powtarzalnych działań i decyzji kierowniczych, zwanych funkcjami zarządzania ryzykiem kredytowym lub funkcjami procesu zarządzania ryzykiem kredytowym (Niedziółka 2002: 36–38).

Do funkcji tych zalicza się z reguły:

- funkcję obiektywizacji rozumianą w sensie pełniejszego ukształtowania kontroli działalności kredytowej i badania zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców,
- funkcję optymalizacji rozumianą w sensie znajdowania równowagi między zakładanym wynikiem finansowym z działalności kredytowej banku, ryzykiem kredytowym a ograniczeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi,
- funkcję wzrostu efektywności rozumianą jako wybór efektywnych metod finansowania ryzyka i minimalizacji kosztów administrowania ryzykiem,
- funkcję redukcji ryzyka rozumianą w sensie uzyskiwania sygnałów wczesnego ostrzeżenia o mogących pojawić się trudnościach i stratach,
- funkcję sterowania ryzykiem rozumianą w sensie świadomego stosowania taktyk mających na celu uniknięcie ryzyka, zmniejszenie ryzyka, przerzucenie ryzyka itp.

1. Obszary zarządzania ryzykiem

W każdym banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem (w tym kredytowym), który stanowi zbiór zasad i mechanizmów odnoszących się do procesów decyzyjnych oraz do oceny prowadzonej działalności kredytowej. Tworzenie i funkcjonowanie systemu należy do

kompetencji organów banku: zarządu i rady nadzorczej. Zarząd banku projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania, a rada nadzorcza banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

Współczesne banki coraz częściej organizują zarządzanie ryzykiem kredytowym na trzech poziomach:

- strategicznym (zarząd banku, rada nadzorcza),
- operacyjnym (dyrektorzy zarządzający pionem działalności kredytowej),
- projektu (np. wydzielone projekty typu project finance).

Sprowadza się ono do zarządzania zintegrowanego, aby poszczególne poziomy wspierały się wzajemnie. Strategia organizacji zarządzania ryzykiem jest prowadzona „z góry” i osadzona w zwykłych rutynowych procedurach i działaniach banku (Krasodemska 2008: 45).

Efektywne zarządzanie ryzykiem kredytowym posiada wiele zalet. Należą do nich:

- koncentracja na najważniejszych problemach,
- planowe działanie,
- optymalizacja ryzyka,
- obniżenie kosztów działalności kredytowej,
- przejrzystość zasad w odniesieniu do ryzyka,
- poprawa przepływu informacji w zarządzaniu,
- wykorzystanie szans.

Każde działanie podejmowane przez bank w ramach postępowania wobec ryzyka tworzy część całości zwanej polityką kredytową. Jest ona wewnętrznym aktem prawnym, zawierającym katalog narzędzi zarządczych, które regulują proces zarządzania ryzykiem kredytowym w banku i stanowi integralną część efektywnego systemu zarządzania bankiem.

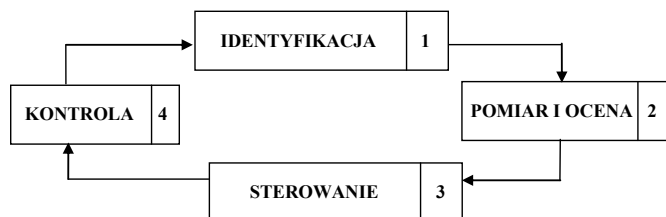
Istota prowadzonych działań mających za zadanie ograniczanie i dywersyfikację ryzyka kredytowego nawiązuje do klasycznego układu zarządzania ryzykiem składającego się z następujących etapów:

- identyfikacji ryzyka,
- szacowania (pomiaru) ryzyka,
- akceptacji lub odrzucenia (unikania) i limitowania ryzyka – sterowania,
- ochrony i zabezpieczenia się przed negatywnymi skutkami ryzyka,
- monitorowania ryzyka (kontroli),
- finansowania ryzyka,
- stosowania działań doraźnych lub ostatecznych (restrukturyzacja i windykacja kredytu).

2. Instrumenty sterowania ryzykiem

Gdy dokona się analizy funkcjonujących w praktyce bankowej systemów zarządzania ryzykiem kredytowym, to łatwo dostrzec, że często stosowanym modelem jest zarządzanie

ryzykiem, na który składają się cztery etapy. Przedstawiona koncepcja na rysunku 1 aktualnie przegrywa z klasycznym układem zarządzania ryzykiem w polskich bankach (Holly 2002).

Rysunek 1. Etapy zarządzania ryzykiem kredytowym

Źródło: opracowanie własne.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmuje między innymi ważny etap z punktu widzenia zagadnień omawianych w artykule, tj. sterowanie ryzykiem.

W ramach tego etapu można wyróżnić dwie strategie: aktywną i pasywną. Strategia aktywna sterowania ryzykiem kredytowym ma na celu ograniczenie tego ryzyka poprzez podjęcie działań eliminujących jego przyczyny. Mogą one polegać na całkowitym wykluczeniu prawdopodobieństwa straty poprzez nieangażowanie się w transakcje obarczone dużym ryzykiem (unikanie ryzyka) lub zmniejszeniu tego prawdopodobieństwa (redukcja, łagodzenie ryzyka). Innym rozwiązaniem jest transfer ryzyka, który oznacza przerzucenie ryzyka na inne podmioty. Może on przyjąć dwie formy: transfer działalności kreującej potencjalne straty oraz transfer odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat. Pierwsza z nich polega na przekazaniu zlecenia na zewnątrz i określeniu w umowie, że ryzyko wynikające z umowy ponosi zleceniobiorca. Druga forma to np. ubezpieczenie (Kaczmarek 1999: 62–70).

Sterowanie ryzykiem kredytowym to wywieranie przez zarząd banku wpływu na podejmowanie ryzyka i kształtowanie pozycji tego ryzyka. Charakterystycznymi cechami procesu sterowania ryzykiem kredytowym są między innymi celowe zachowania zespołu sterującego (zarządu banku, oddziału), a także regulacyjny charakter jego oddziaływań. Celowe zachowania zespołu sterującego polegają na tym, iż zadania mogą być ustalone przez zespół lub wynikać z norm nadzoru bankowego. Z kolei druga przytoczona charakterystyka dąży do usuwania odchyleń wielkości (norm) osiągniętych od pożądanych.

Literatura przedmiotu różnie interpretuje obszary sterowania ryzykiem kredytowym. A. Schmoll uważa, że wielka sztuka sterowania ryzykiem polega z jednej strony na optymalizacji portfela kredytowego, a z drugiej na znajdowaniu pokrycia dla aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem. Optymalizację ryzyka uzyskuje się przez możliwie szeroką ilościową i jakościową dywersyfikację ryzyka (Schmoll 1999: 55).

U. Pfeifer wyodrębnia pięć podstawowych obszarów sterowania, w których następuje albo unikanie ryzyka, albo kształtowanie jego pozycji. Wymienione obszary zostały przedstawione na rysunku 2.

Rysunek 2. Obszary sterowania ryzykiem kredytowym w ujęciu U. Pfeifera

Źródło: opracowanie własne.

Inny podział obszarów dostrzegają B. Gruszka i Z. Zawadzka, albowiem według nich występują tylko dwa obszary sterowania ryzykiem kredytowym: sterowanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczego kredytu i sterowanie ryzykiem w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego – portfela (rysunek 3).

W obrębie polityki sterowania ryzykiem, w odniesieniu do pojedynczego ryzyka, zostały wyróżnione cztery obszary. Pierwszy z nich to badanie wiarygodności przed udzieleniem kredytu, które ma za zadanie ustalić czy dany kredytobiorca posiada zdolność prawną do zaciągania kredytów oraz czy sytuacja finansowa będzie stanowiła gwarancję spłaty zaciągniętych zobowiązań w terminie przewidzianym w umowie. Drugi to ograniczenie wysokości kredytu, w tym również podział udzielonego kredytu na kilku kredytodawców poprzez tworzenie przez większe banki konsorcjów. Trzeci to zabezpieczenia, a więc ten, który pozwala bankom odzyskać zaangażowane sumy kredytu w przypadku niewypłacalności klienta. Ostatni zaś, czyli sprawdzanie wiarygodności po udzieleniu kredytu, to nic innego jak monitoring kredytu (Sociński 2003).

Jeśli zaś chodzi o obszary sterowania ryzykiem w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego, można wyróżnić: dywersyfikację ryzyka, czyli jego rozproszenie; ubezpieczenie przed ryzykiem; transfer ryzyka, czyli przenoszenie ryzyka na inne instytucje oraz przedsięwzięcia organizacyjne i kadrowe. Celem tych ostatnich jest przede wszystkim ograniczanie ponoszonego ryzyka u jego źródła poprzez zmniejszenie możliwości popełnienia błędów przez personel.

W całym procesie zarządzania ryzykiem kredytowym oraz sterowaniem ryzykiem ważną rolę odgrywają instrumenty sterowania ryzykiem.

Rysunek 3. Sterowanie ryzykiem kredytowym w banku w ujęciu B. Gruszki i Z. Zawadzkiej
Źródło: opracowanie własne.

Sterowanie ryzykiem kredytowym obejmuje dobór metod i instrumentów sterowania ryzykiem oraz ustalenie określonego działania wobec ryzyka. W odniesieniu do pierwszego obszaru sterowania, czyli doboru metod i instrumentów powszechnie wykorzystywane jest kryterium podmiotowe klasyfikacji ryzyka, co oznacza podział na instrumenty sterowania pojedynczym ryzykiem kredytowym i instrumenty sterowania łącznym zaangażowaniem kredytowym banku.

W odniesieniu do pojedynczego ryzyka kredytowego wyróżnia się następujące instrumenty sterowania (Capiga 2006: 77):

- ocenę zdolności kredytowej kredytobiorcy, czyli badanie jego wiarygodności kredytowej zarówno przed udzieleniem kredytu, czyli na etapie oceny wniosku kredytowego, jak i przez cały czas trwania umowy kredytowej, czyli na etapie monitoringu umów kredytowych,
- ocenę zabezpieczeń w aspekcie ponoszonego przez bank ryzyka, czyli realność wyceny zabezpieczeń, jak i ich ewentualna egzekwowalność w przypadku trudnych kredytów, a więc stopień płynności zabezpieczeń (Sokal 2005),

- ograniczanie wysokości udzielonego kredytu w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielonego kredytu albo w przypadku utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej.

Tabela 1

Podstawowe instrumenty sterowania ryzykiem kredytowym

Obszary sterowania ryzykiem (sposób wpływania)	Instrumenty sterowania ryzykiem kredytowym	Obszary sterowania ryzykiem (miejsce odniesienia)
Unikanie ryzyka	⇒ rezygnacja z rynków o wysokim ryzyku ⇒ limity kredytowe	indywidualne zaangażowanie kredytowe
Zmniejszenie ryzyka	⇒ % wskaźnik udziału kredytu w finansowaniu przedsięwzięcia kredytobiorcy	indywidualne zaangażowanie kredytowe
▪ podział ryzyka	⇒ wskaźnik udziału banku w pełnej kwocie kredytu (kredyt konsorcjalny)	portfel kredytowy
▪ ograniczanie ryzyka	⇒ limity koncentracji kredytów ⇒ limity rozrzutu ryzyka ⇒ limity na określone źródła ryzyka ⇒ możliwości nadzwyczajnego wypowiedzenia umowy ⇒ ograniczenie swobody działania kredytobiorcy ⇒ badanie zdolności kredytowej	indywidualne zaangażowanie kredytowe
▪ dywersyfikacja ryzyka	⇒ jakościowy rozrzut ryzyka ⇒ ilościowy rozrzut ryzyka	portfel kredytowy
Wtórny podział ryzyka	⇒ rozszerzenie odpowiedzialności ⇒ prawne zabezpieczenie kredytu ⇒ walutowe transakcje terminowe ⇒ ubezpieczenie ryzyka ⇒ rekompensowanie ryzyka	indywidualne zaangażowanie kredytowe
Kompensata ryzyka	⇒ transakcje hedgingowe	indywidualne zaangażowanie kredytowe
Podejmowanie ryzyka	⇒ wskaźnik adekwatności kapitałowej ⇒ wskaźnik tworzenia rezerw celowych ⇒ monitoring wskaźników struktury finansowej (kredyty nieregularne / kredyty ogółem), (kredyty wątpliwe/ kredyt ogółem), (kapitał własny/kredyty ogółem)	portfel kredytowy

Źródło: opracowanie własne.

Natomiast w odniesieniu do portfela kredytowego bank stosuje następujące instrumenty sterowania ryzykiem kredytowym:

- dywersyfikację, czyli rozproszenie ilościowe i jakościowe ryzyka kredytowego, im mniej skorelowane są ze sobą kredyty w portfelu kredytowym, tym mniejsze łączne ryzyko kredytowe,
- monitoring portfela kredytowego,
- modelowanie portfela kredytowego,
- transfer ryzyka,

- przedsięwzięcia organizacyjne i kadrowe (np. działalność kontroli wewnętrznej, audyt, szkolenia kadry).

Kolejnym instrumentem jest współczynnik wypłacalności (adekwatności kapitałowej) należący do regulacji ostrożnościowych.

Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego po raz pierwszy przedstawił metodę szacowania współczynnika wypłacalności (wskaźnik Cooke'a) w 1988 roku.

Za zgodą władz nadzorczych banki mogą stosować do pomiaru ryzyka rynkowego modele wewnętrzne, które pozwalają na oszacowanie tzw. wartości zagrożonej (*value at risk* – VaR). Modele te muszą spełniać pewne wymogi jakościowe i ilościowe. Wymogi jakościowe odnoszą się głównie do procesu organizacji i zarządzania ryzykiem rynkowym oraz poddawania stosowanych rozwiązań audytowi zewnętrznemu i wewnętrznemu. Wymogi ilościowe odnoszą się natomiast do statystycznych parametrów modelu (np. poziom ufności równy 99%, okres utrzymywania portfela – 10 dni roboczych) oraz konieczności aktualizacji danych wykorzystywanych w modelu. W modelach wewnętrznych powinny być uwzględnione istotne dla banku rodzaje ryzyka. Dla mniej istotnych można stosować podejście standardowe (tzw. rozwiązanie mieszane). Umożliwienie stosowania modeli wewnętrznych rozpoczęło nowy etap w kształtowaniu regulacji nadzorczych, który jest kontynuowany. W czerwcu 1999 roku Komitet Bazylejski przedstawił do konsultacji pierwszy dokument zarysowujący nowe podejście do pomiaru adekwatności kapitałowej (*A new capital adequacy framework* 1999). Po konsultacjach zaprezentowano w styczniu 2001 roku drugą jego wersję (*The new Basel capital accord. Consultative document* 2001), zaś w kwietniu 2003 roku – trzecią (*The new Basel capital accord. Consultative document* 2003). Zgodnie z propozycjami Komitetu Bazylejskiego, pomiar adekwatności kapitałowej oparty został na trzech uzupełniających się filarach:

- pierwszym – w dużej mierze już znanym, tj. ustaleniu minimalnych wymogów w zakresie adekwatności kapitałowej obejmującej ryzyko kredytowe, rynkowe i operacyjne,
- drugim – dającym władzom nadzorczym dodatkowe zadanie polegające na ocenie czy fundusze własne, jakie bank posiada są wystarczające względem skali i profilu ryzyka prowadzonej działalności,
- trzecim – dyscyplinie rynkowej.

Nowa formuła współczynnika wypłacalności przedstawia się następująco:

$$W_{2004} = \frac{F_p + F_u + F_{III}}{R_k + 12,5 \times (R_r + R_o)} \geq 8\%$$

gdzie:

- F_p – fundusze podstawowe (I kategorii),
- F_u – fundusze uzupełniające (II kategorii),
- F_{III} – fundusze własne (III kategorii),

- R_k – ekspozycja na ryzyko kredytowe,
- R_r – ekspozycja na ryzyko rynkowe,
- R_o – ekspozycja na ryzyko operacyjne.

W sterowaniu ryzykiem kredytowym ważne jest (Capiga 2002: 11):

- doskonalenie już istniejących i powszechnie wykorzystywanych przez banki instrumentów ograniczających ryzyko kredytowe, które tworzą grupę instrumentów klasycznych;
- tworzenie nowych technik zarządzania ryzykiem – sekurytyzacja, derywaty kredytowe, modelowanie ryzyka, rating, które tworzą tzw. grupę instrumentów nowoczesnych.

W przypadku grupy pierwszej sterowanie dotyczy przede wszystkim metod oceny zdolności kredytowej pod względem merytorycznym, przy wykorzystaniu m.in.: analizy ekonomiczno-finansowej, analizy SWOT, wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej. Coraz większą rolę w ocenie ryzyka pojedynczego kredytu odgrywa również system ratingowy, stanowiący rodzaj długoterminowej prognozy zdolności płatniczej kredytobiorcy, który jest swoistego rodzaju łącznikiem między pojedynczym ryzykiem a zarządzaniem portfelowym.

Drugi obszar zmian jest o wiele bardziej skomplikowany i odnosi się do zarządzania ryzykiem kredytowym w ramach zintegrowanego zarządzania ryzykiem bankowym. Ewolucja procesu zarządzania ryzykiem kredytowym to przejście od modelu tradycyjnego zarządzania pojedynczym ryzykiem kredytowym do nowego modelu, jakim jest model zarządzania ryzykiem portfela kredytowego (Rose 1997: 86). Przejście to podyktowane jest potrzebą aktywnego zarządzania portfelem kredytowym, która to potrzeba wynika z takich powodów, jak: spadek i niepewności wartości zabezpieczeń, powstanie rynku pochodnych instrumentów kredytowych, wzrost ryzyka kredytowego związanego z operacjami pozabilansowymi banku, rozwój metod modelowania ryzyka kredytowego, obiektywizacja miar ryzyka poprzez uwzględnianie ocen ratingowych oraz nowa struktura adekwatności kapitałowej.

To właśnie podejście portfelowe uznawane jest obecnie za najlepszy sposób aktywnego sterowania ryzykiem kredytowym, ponieważ pozwala ono na (Gontarek i in. 2001: 109–114):

- ilościowy pomiar i kontrolę ryzyka kredytowego,
- ocenę skali ryzyka kredytowego w różnych płaszczyznach, jak np. rodzaj branży, klasyfikacja ratingowa, lokalizacja dłużników, a tym samym poprawę bezpieczeństwa portfela w wyniku jego dywersyfikacji,
- kształtowanie struktury portfela zaangażowań ze względu na optymalizację zależności zysk–ryzyko,
- szacowanie ryzyka portfelowego przy zastosowaniu metody VaR,
- dynamiczną ocenę zmian jakości portfela,

- oszacowanie adekwatności kapitałowej,
- wybór portfela efektywnego i optymalnego,
- limitowanie zaangażowań przypadających na poszczególnych klientów oraz branże.

Zmiany w odniesieniu do ryzyka bankowego najlepiej ujmuje A. Janc, który twierdzi, że w przeszłości zarządzanie ryzykiem było rzadko wdrażane w sposób systemowy i zintegrowany w całej organizacji. Nowość w podejściu do zarządzania ryzykiem w banku wiąże się z tym, że poszczególne rodzaje ryzyka nie pojawiają się już samodzielnie – jako zagadnienia, dla których należy przygotować odmienne strategie i traktować w sposób rozłączny. Dzisiaj menedżerowie mogą analizować i kontrolować różne rodzaje ryzyka jako część kompleksowej, zintegrowanej w skali banku polityki zarządzania ryzykiem (Janc 2004: 276–278).

Zintegrowane zarządzanie ryzykiem polega zatem na wybraniu przez bank optymalnej dla niego kompozycji ryzyk – w której jedne mogą (lub muszą) być zaakceptowane na niższym poziomie, a inne na poziomie wyższym (Janc, Kraska 2001: 217–221). Zintegrowane podejście do kryterium ryzyka to wymóg zintegrowanego zarządzania bankiem.

Rezygnacja z podejmowania ryzyka kredytowego jest z punktu widzenia instytucji finansowej niemożliwa, ponieważ równałaby się rezygnacji z prowadzenia nastawionej na generowanie zysku działalności kredytowej.

Uwagi końcowe

Wzrost znaczenia ryzyka kredytowego i aktywnego nim zarządzania w polskiej bankowości zdeterminowany jest pogorszeniem sytuacji ekonomiczno-finansowej wielu kredytobiorców i jakości portfeli kredytowych banków. Wzrost znaczenia ryzyka kredytowego w bankach niekiedy jest również pochodną wzrostu zagrożenia ryzykiem innej kategorii, np. ryzykiem rynkowym działalności kredytobiorcy lub ryzykiem operacyjnym realizacji transakcji kredytowej.

Przedstawione powyżej instrumenty sterowania ryzykiem kredytowym pozwalają na ograniczenie i dywersyfikację ryzyka w działalności kredytowej banku komercyjnego.

Podstawowym instrumentem sterowania ryzykiem kredytowym są nadzorcze normy ostrożnościowe adresowane do całego sektora bankowego. Określają one wymagania w zakresie adekwatności kapitałowej, koncentracji kredytów, rezerw celowych i ograniczania również ryzyka operacyjnego. Oprócz nadzorczych norm ostrożnościowych banki wykorzystują w procesie sterowania ryzykiem kredytowym regulację wewnętrzną wynikającą z zaleceń nadzoru finansowego (KNF), m.in. wewnętrzne limity koncentracji oraz zasady monitorowania (Gwizdała 2011: 347).

Najliczniejszą grupę instrumentów sterowania ryzykiem kredytowym tworzą instrumenty jego ograniczania. Oprócz limitów koncentracji i dywersyfikacji ilościowej i jakościowej, kredytów konsorcjalnych, odpowiednich zapisów w umowie kredytowej, duże zna-

czenie ma ocena zdolności kredytowej. W procedurach oceny tej zdolności polskie banki wzorują się na rozwiązaniach zachodnioeuropejskich.

Literatura

- A new capital adequacy framework* (1999), Basel Committee on Banking Supervision, June.
- Capiga M. (2002), *Wybrane zagadnienia zarządzania kapitałem banku*, „Bank i Kredyt” 10.
- Capiga M. (2006), *Działalność kredytowa monetarnych instytucji finansowych*, Difin, Warszawa.
- Gontarek D., Maksymiuk R., Krysiak M., Witkowski Ł. (2001), *Nowoczesne metody zarządzania ryzykiem finansowym*, WIG-Press.
- Gwizdała J. (2011), *Ryzyko kredytowe w działalności banku komercyjnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Holly R. (2002), *Strategie zarządzania ryzykiem – postawy wobec ryzyka*, Kwartalnik WSzUiB „Zarządzanie ryzykiem” nr 3, Warszawa.
- Janc A. (2004), *Bank i jego miejsce w pośrednictwie finansowym okresu transformacji*, Twigger, Warszawa.
- Janc A., Kraska M. (2001), *Credit scoring – nowoczesna metoda ocena zdolności kredytowej*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa.
- Kaczmarek T.T. (1999), *Zarządzanie ryzykiem handlowym i finansowym dla praktyki*, ODDK, Gdańsk.
- Krasodemska J. (2008), *Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w bankach*, PWE, Warszawa 2008.
- Niedziółka P. (2002), *Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w banku*, Difin, Warszawa 2002.
- Rose P.S. (1997), *Zarządzanie bankiem komercyjnym*, ZBP, Warszawa.
- Schmoll A. (1993), *Risikomanagement In Kreditgescaft*, Wien.
- Sociński A. (2003), *Centralizacja procesu kredytowania*, „Bank” nr 7–8.
- Sokal P (2004), *Ustawa o niektórych zabezpieczeniach finansowych – uwagi ogólne (cz. I)*, „Prawo Bankowe”, nr4.
- The new Basel capital accord. Consultative document* (2001), Basel Committee on Banking Supervision, January.
- The new Basel capital accord. Consultative document* (2003), Basel Committee on Banking Supervision, April.
- Wiatr M.S. (2008), *Zarządzanie indywidualnym ryzykiem kredytowym*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.

THE ROLE OF CREDIT RISK CONTROL IN MANAGING CREDIT PORTFOLIOS IN THE POLISH BANKING SECTOR

Abstract: *Purpose* – The paper presents the results of research that are the introduction to development of the new credit risk control procedure in commercial banks. The article presents methods of dealing with risk, which are based on techniques of transferring and limiting individual credit risk and on diversification and limiting credit portfolio.

Design/Methodology/approach – The described results are partial and are a part of a broader research conducted by the author in this matter. As the basic methods of analysis and conclusions adopted deduction and induction.

Findings – Banks, while selecting risk control strategy, opt for such decisions, which give the ability to effectively manage the risks in the credit activity.

Originality/value – The choice of risk control instruments was made selectively among the 30 analyzed financial indicators.

Keywords: risk control, credit portfolio, instrument

Cytowanie

- Gwizdała J. (2014), Rola sterowania ryzykiem kredytowym w zarządzaniu portfelami kredytowymi w polskim sektorze bankowym. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego* nr 802, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 65, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 647–657; www.wneiz.pl/firfu.

